

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคภาคเหนือของประเทศไทย ถึงแม้จะเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กแต่ก็ถือได้ว่าเป็นเขตอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดลำพูน ในปี 2550 มีมูลค่าเท่ากับ 45,539 ล้านบาท ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี เท่ากับ 150,471 บาท ซึ่งสูงที่สุดในเขตภาคเหนือ (สำนักงานจังหวัดลำพูน, 2551)

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ของจังหวัดลำพูนแล้ว พบว่า GPP ของจังหวัดลำพูนมาจากภาคนอกเกษตรถึงร้อยละ 90 ในขณะที่ขึ้นอยู่กับภาคเกษตรเพียงร้อยละ 10 โดยในภาคนอกเกษตรสาขาที่มีบทบาทมากที่สุด คือ สาขาอุตสาหกรรม โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 62 ของ GPP ของจังหวัด (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 อัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์ประจำจังหวัด (GPP) และสัดส่วนของ GPP ของจังหวัดลำพูนในปี 2550-2551

สาขาการผลิตที่สำคัญ	อัตราการขยายตัว(%) ณ.ราคางที่		สัดส่วนของ GPP ณ.ราคางที่	
	2550	2551	2550	2551
ภาคเกษตร	-7.1	-15.1	9.7	9.4
ภาคนอกเกษตร	1.8	-0.1	90.3	90.6
- อุตสาหกรรม	2.1	0.2	62.2	62.1
- บริการด้านอสังหาริมทรัพย์	1.7	-1.5	6.7	6.4
- ตัวกลางทางการเงิน	17.1	4.8	3.8	4.3
- การบริหารราชการ	7.8	5.4	3.3	3.9
- อื่นๆ	-4.1	-3.0	14.3	13.9
GPP	0.7	-1.8	100.0	100.0

ที่มา: สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน,2551

นอกจากนี้แล้วจังหวัดลำพูนมีจำนวนโรงงานรวมทั้งสิ้น 922 โรงงาน มูลค่าในการลงทุนรวม 86,739 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 72,552 คน (ตารางที่ 1.2) โดยโรงงานที่สำคัญที่สุดของจังหวัดลำพูน คือ โรงงานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำการผลิตชิ้นส่วนและอะไหล่สำหรับสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ แผงวงจรไฟฟ้า วงจรโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น อีกทั้งตลาดทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศมีความต้องการของสินค้าเทคโนโลยีเหล่านี้ในปริมาณที่สูงทำให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และมีมูลค่าการส่งออกสินค้าสูงที่สุดเป็นอันดับ 1 ของจังหวัดลำพูน

ตารางที่ 1.2 จำนวนโรงงาน เงินลงทุน และ จำนวนแรงงานในอุตสาหกรรมแต่ละประเภทของ
จังหวัดลำพูน ในปี 2553

ลำดับ ที่	หมวดอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน		จำนวนเงินทุน		จำนวนแรงงาน	
		(แห่ง)	ร้อยละ	(ล้านบาท)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
1	อุตสาหกรรมการเกษตร	343	37.20	6,497.33	7.49	5,080	7.00
2	อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และชิ้นส่วนฯ	27	2.93	36,924.00	42.57	28,378	39.11
3	อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	57	6.18	2,994.98	3.45	1,964	2.71
4	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	7	0.76	1,076.16	1.24	933	1.29
5	อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	13	1.41	1,364.70	1.57	4,561	6.29
6	อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	4	0.43	391.44	0.45	1,482	2.04
7	อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้	112	12.15	470.25	0.54	2,210	3.05
8	อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	79	8.57	136.06	0.16	1,370	1.89
9	อุตสาหกรรมกระดาษและผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	6	0.65	219.35	0.25	430	0.59
10	อุตสาหกรรมเคมี	2	0.22	197.3	0.23	106	0.15
11	อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์	2	0.22	36.61	0.04	26	0.04
12	อุตสาหกรรมยาง	2	0.22	38	0.04	93	0.13
13	อุตสาหกรรมพลาสติก	12	1.30	206.44	0.24	755	1.04
14	อุตสาหกรรมโลหะและผลิตภัณฑ์โลหะ	98	10.63	1,954.82	2.25	1,597	2.20
15	อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล	13	1.41	225.36	0.26	138	0.19
16	อุตสาหกรรมไฟฟ้า	3	0.33	25.06	0.03	77	0.11
17	อุตสาหกรรมขนส่ง	35	3.80	451.37	0.52	460	0.63
18	อุตสาหกรรมก่อสร้าง	1	0.11	570.00	0.66	127	0.18
19	อุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนและอุปกรณ์	19	2.06	23,423	27.00	14,609	20.14
20	อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ	6	0.65	724	0.83	1,675	2.31
21	อุตสาหกรรมอื่นๆ	81	8.79	8,812.78	10.16	6,481	8.93
	รวมทั้งสิ้น	922	100.00	86,739.01	100.00	72,552	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน, 2553

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อจังหวัดลำพูน โดยมีเงินลงทุนมีมากถึง 36,924 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.57 (ตารางที่ 1.2) ซึ่งถือว่าเงินลงทุนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นอุตสาหกรรมต้องอาศัยความชำนาญในการผลิต การวิจัยที่มีคุณภาพ เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงต้องใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีสูง รวมทั้งต้องมีตลาดรองรับที่แน่นอน จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์โดยส่วนใหญ่ต้องพึ่งพิงการลงทุนจากผู้ประกอบการต่างประเทศที่มีเงินลงทุนและเทคโนโลยีสูง และการผลิตทั้งหมดเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก เพราะฉะนั้นอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์นับเป็นการผลิตหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดลำพูน

เมื่อพิจารณาการจ้างงานของโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ของจังหวัดลำพูน พบว่า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการจ้างแรงงาน 28,378 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.11 ของการจ้างงานของอุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูน (ตารางที่ 1.2) ซึ่งถือได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการจ้างแรงงานสูงที่สุด แสดงถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในแง่ของการสร้างรายได้ให้กับแรงงานในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้แรงงานยังมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดลำพูน เพราะหากแรงงานในภาคการผลิตมีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพที่ดี ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการผลิต และทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดเพิ่มขึ้น แต่ประเด็นของปัญหาต่างๆ ที่เข้ามาพร้อมกับการใช้แรงงานก็มีมากเช่นกัน โดยมีปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาการลาออกของพนักงาน โดยเฉพาะแรงงานระดับปฏิบัติการหรือแรงงานฝ่ายผลิต ซึ่งเกิดจากสาเหตุที่พนักงานขาดแรงจูงใจในเรื่องสวัสดิการ และสิ่งแวดล้อมที่ดีภายในองค์กร พนักงานอาจนำสวัสดิการที่ตนเองได้รับจากการทำงานในบริษัท ไปเปรียบเทียบกับบริษัทอื่นๆ จนในที่สุดจึงลาออกไปเข้าที่ใหม่ที่มีสวัสดิการที่ดีกว่า (ชนาพร รัตนนิตย์, 2548) การลาออกและการเปลี่ยนงานก่อให้เกิดผลกระทบกับองค์กร โดยองค์กรต้องเสียค่าใช้จ่ายในกระบวนการสรรหาและการคัดเลือก การให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำงานให้กับพนักงานที่รับเข้ามาใหม่ และเมื่อบุคคลนั้นลาออกไป องค์กรต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกระบวนการนั้นอีก ดังนั้นผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของพนักงานและควรมีนโยบายด้านต่างๆ ที่จะจูงใจให้พนักงานอยากทำงานกับบริษัทนานๆ เช่น ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการที่ดีในด้านต่างๆ เป็นต้น

ตารางที่ 1.3 จำนวนโรงงานและการจ้างงานของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในจังหวัดลำพูน
จำแนกตามเงินลงทุน

ลำดับ	เงินลงทุน	จำนวนโรงงาน ¹		จำนวนแรงงาน ²	
		แห่ง	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
1	เงินลงทุนไม่เกิน 200 ล้านบาท	12	44	3,790	11.97
2	เงินลงทุนมากกว่า 200 ล้านบาท	15	56	27,883	88.03
รวม		27	100	31,673	100.00

ที่มา : ¹กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2553

² ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2549

เมื่อพิจารณาโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จังหวัดลำพูนที่มีทั้งหมด 27 แห่ง จำแนกตามขนาดของเงินลงทุนได้ทั้งหมด 2 กลุ่ม คือกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนไม่เกิน 200 ล้านบาท มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 12 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 44 และ กลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนมากกว่า 200 ล้านบาท มีจำนวนทั้งหมด 15 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 56 จากการสอบถามผู้บริหารโรงงานอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง พบว่าโรงงานอิเล็กทรอนิกส์จะมีการจ้างแรงงานอยู่ 2 ประเภท ประเภทแรกได้แก่พนักงานฝ่ายบริหารหรือพนักงานระดับหัวหน้างาน มีจำนวนแรงงานอยู่ประมาณร้อยละ 20 ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือน และประเภทที่สองได้แก่พนักงานฝ่ายผลิตหรือพนักงานระดับปฏิบัติการ จะมีจำนวนแรงงานอยู่มากถึงร้อยละ 80 ซึ่งจะได้รับค่าตอบแทนเป็นรายวัน ส่วนใหญ่แรงงานประเภทนี้จะทำงานเกี่ยวกับการตรวจสอบชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์และควบคุมเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต

นอกจากนี้ยังพบว่าแรงงานในกลุ่มนี้มีการลาออกมากที่สุด โดยมีสาเหตุในการลาออกที่สำคัญคือการได้รับค่าจ้างต่ำ และสิ่งที่จะเป็นแรงจูงใจในการเลือกทำงาน และดึงดูดพนักงานให้เข้ามาทำงานในบริษัทเหล่านี้ คือ โครงสร้างค่าจ้างและสวัสดิการที่หลากหลายและแตกต่างกันซึ่งจะทำให้คุณภาพชีวิตของพนักงานดีขึ้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะเลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มของพนักงานฝ่ายผลิตเท่านั้นเพราะเป็นแรงงานกลุ่มใหญ่ของพนักงานทั้งหมด โดยจะทำการศึกษาถึงลักษณะการทำงาน ค่าจ้างและสวัสดิการที่ได้รับ ตลอดจนระดับความพึงพอใจต่อรายได้และสวัสดิการ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนไม่เกิน 200 ล้านบาท กับกลุ่มที่มีเงินลงทุนมากกว่า 200 ล้านบาท ซึ่งผลการศึกษาจะนำไปสู่การพิจารณาแนวทางในการกำหนดนโยบายและจัดโครงสร้างทางด้านค่าจ้างตลอดจนดำเนินการจัดการด้านสวัสดิการให้เหมาะสมกับโครงสร้างแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรมและสภาพเศรษฐกิจและสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะการทำงานของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จังหวัดลำพูน
- 1.2.2 เพื่อศึกษาค่าจ้างและสวัสดิการของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จังหวัดลำพูน
- 1.2.3 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของพนักงานฝ่ายผลิตต่อค่าจ้างและสวัสดิการที่ได้รับ

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในการปรับปรุงค่าจ้างและสวัสดิการของแรงงาน เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาถึงค่าจ้างและสวัสดิการของพนักงานฝ่ายผลิตในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์จังหวัดลำพูน ในปี 2554 โดยจำแนกขนาดของโรงงานตามขนาดของเงินลงทุนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 โรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนไม่เกิน 200 ล้านบาท และกลุ่มที่ 2 โรงงานอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนมากกว่า 200 ล้านบาท

1.5 นิยามศัพท์

สวัสดิการ หมายถึง สิ่งตอบแทนที่นอกเหนือจากค่าจ้างที่นายจ้างมีให้แก่ลูกจ้างซึ่งอาจเป็นสวัสดิการที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงินก็ได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือในการครองชีพให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิต เช่น ค่าน้ำมัน ค่าอาหาร โบนัส การให้ลาหยุดพักผ่อนประจำปี ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพอใจมากน้อยของพนักงานที่มีต่องาน ซึ่งพิจารณาจากการตอบสนองว่างานที่ทำนั้น ตอบสนองความต้องการของเขามากน้อยเพียงใด ความพึงพอใจในงาน เป็นผลที่เกิดจากความรู้สึก ทศนคติของบุคคลที่มีต่องานรวมถึงปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน โดยปัจจัยเหล่านี้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลได้ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

พนักงานฝ่ายผลิต หมายถึง ลูกจ้างที่บรรจุเป็นพนักงานแล้ว และทำงานอยู่ในระดับปฏิบัติการ ได้รับเงินเป็นรายวันขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนด

ค่าจ้าง หมายถึง ค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงินในรูปของเงินเดือน เช่น ค่าแรง เงินโบนัส ค่าทำงานล่วงเวลา รวมทั้งสิ่งตอบแทนอื่นๆ ที่พนักงานได้รับเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากค่าตอบแทนในรูปตัวเงิน เช่น ค่ารักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วย ชุดและอุปกรณ์การทำงานสำหรับพนักงาน วันหยุดวันลาต่างๆ เป็นต้น